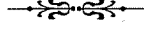

8. ULUSLARARASI
TÜRK KÜLTÜRÜ
KONGRESİ
BİLDİRİLER-I

[24-27 EKİM 2013, ESKİŞEHİR]

T.C. BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANLIĞI

Kurum Yayın No: 456
Bilimsel Toplantılar Dizisi: 60

ISBN: 978-975-16-3166-4

**8. ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ KONGRESİ
BİLDİRİLER-I**
©Atatürk Kültür Merkezi-2015

Yayına Hazırlayan: Uzm. Yrd. Murat Altan ERİK

Birinci Baskı: 1000 adet

Atatürk Kültür Merkezi
Ziyabey Cad. No: 19 Balgat-Çankaya/ANKARA
Tel: 0312 284 3418
Belgegeçer: 0312 284 3465
www.akmb.gov.tr

Grafik Tasarım ve Basım Hizmetleri
ALEF Tanıtım Org. Yapım ve Danışmanlık Hiz.
İbrahim ALTUNCU
www.aleftanitim.com
Baskı: Ayrıntı (Ser. No: 13987)

Basım Yeri ve Tarihi: Ankara, Aralık/2015

Uluslararası Türk Kültürü Kongresi (8.: 2013: Eskişehir)
8. Uluslararası Türk Kültürü kongresi: 24-27 Ekim 2013, Eskişehir: Bildiriler /
yayına hazırlayan: Murat Altan Erik. — Ankara : Atatürk Kültür Merkezi , 2015.
2 c. (1252 s.): fotoğ., hrt., tbl., şkl. ; 24 cm. — (AKDYYK Atatürk Kültür Merkezi
yayını ; 456 . Bilimsel Toplantılar ; 60)

Bibliyografya içerir.
ISBN: 9789751631664

1. TÜRKİYE – UYGARLIK – KONGRELER
2. TÜRKİYE – İSTANBUL – KONGRELER
3. TÜRKİYE – TARİH – KONGRELER
4. TÜRKİYE – SOSYAL YAŞAM VE GELENEKLER – KONGRELER
5. TÜRKİYE – KÜLTÜR – KONGRELER
6. TÜRKİYE – SANAT – KONGRELER
7. TÜRKİYE – MİMARİ – KONGRELER
8. TÜRKİYE – EDEBİYAT – KONGRELER
9. TÜRKİYE – FOLKLOR – KONGRELER
10. TÜRKİYE – MÜZECLİK – KONGRELER

I. Erik, Murat Altan II. E.a. III. Dizi

KOSOVA'DA TÜRK VE OSMANLI DÖNEMİ KÜLTÜREL MİRASININ KORUNMASI

ALTAY SUROY*

ÖZ

1389'daki I. Kosova Meydan Savaşı'ndan 1912 yılına kadar Osmanlı Devleti sınırları içinde bulunan ve 17 Şubat 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Kosova Cumhuriyeti'nin bugünkü toprakları, tarih ve kültür mirasıyla zengin bir ülkedir. Osmanlı hâkimiyetinden önce Roma, Doğu Roma (Bizans) ve Sırp Devleti altında bulunan bu topraklarda değişik medeniyetlerin kültür değerleri miras olarak bulunmaktadır.

15 Haziran 2008'de yürürlüğe giren Kosova Cumhuriyeti Anayasası, ülkenin çok etnikli, çok dilli ve çok kültürlü olduğunu ve topluluklara ait kültür ve dini mirasın korunacağını güvence altına almaktadır. Bu amaçla Millet Meclisi Kosova'nın Kültürel Mirasının korunmasına ait yasalar çıkarmıştır.

Kültürel mirasını korunup yaşatılması amacıyla hazırlanan projeleri Kosova Cumhuriyeti Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Uluslararası vakıf ve kuruluşlar desteklemeye özen göstermektedir. Kosova'da temsilciliği bulunan Türkiye kuruluşları da kültürel mirasın korunması, yenilenmesi ve bakımı için destek olmaktadır.

1999 Kosova Savaşında ve savaş sonrası 17 Mart 2004 tarihinde Kosova genelinde yaşanan sosyal düzensizlik dönemlerinde tahribata uğramış kültürel ve dini mirasın yenileme, onarım ve korunmasına öncelik verilerek 12 yıl zarfında bunların çoğu hizmete açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kosova, kültürel miras, Maraş, Prizren.

ABSTRACT

Protection of the Turkish and Ottoman Cultural Heritage in Kosovo

Republic of Kosovo which declared its independence on 17th of February 2008 is a very rich country both historically and culturally has been a part of Ottoman Empire's frontiers since the 1st Kosovo War in 1389 until 1912. Before the Ottoman rule in the territo-

* Dr., Kosova Anayasa Mahkemesi Üyesi, Araştırmacı-Yazar. E-posta: altay_suroy@hotmail.com

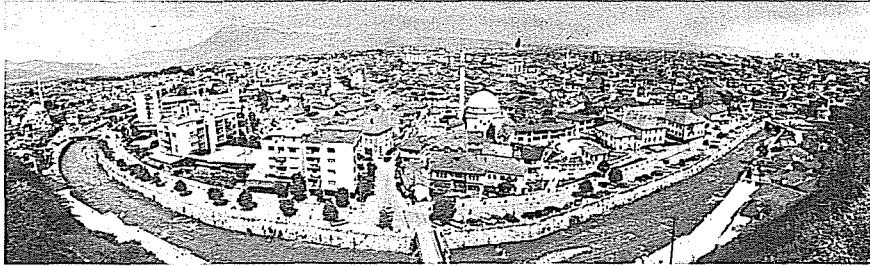
ry, cultural values as heritage can be found under the rule of Rome, East Rome (Byzantine) and the Serbia.

The Constitution of Republic of Kosovo which entered into force on 15th of June 2008 secures the protection of country's multi ethnic, multi language and community's cultural and religious heritage. For this reason National Assembly enacted laws for the protection of the cultural heritage of Kosovo.

Ministry of Culture, Youth & Sports of The Republic of Kosovo and international foundations and institutions are paying attention to protect the projects which are prepared for the protection and maintenance of the cultural heritage. The Turkish institutions which have representatives in Kosovo are also supporting the protection, renovation and maintenance of the cultural heritage.

The cultural and religious heritage was harmfully affected during the 1999 Kosovo War and post war social disorder on 17th of March 2004 but the protection of it became a priority during the last 12 years and most of them have been put into service.

Key words: Kosovo, cultural heritage, Maras, Prizren

Prizren, 2000 (Fotograf: A. Suroy)

GİRİŞ

Topraklarında birçok medeniyet dönemine ait kültürel miras kabul edilen değerleri barındıran bulunması ve bugün çok etnikli, çok dinli çok kültürlü olan ülkeler geçmişte olduğu gibi günümüzde de sahip oldukları bu mirasın korunmasına çare aramaktadırlar. Ülke içinde beliren kavgalar, iç çatışmalar veya dış müdahaleler kültürel mirasın hasar görmesine neden olmaktadır. Böylece Ulusal ve uluslararası değeri olan çok sayıda kültürel miras çalınmış, tahrip edilmiş, yıkılmış ya da yakılmış bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı'nın 1972 yılında Paris'te oluşturduğu Dünya Kültürler ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi bu durumlarda fazla etkili olamamıştır. Çünkü bütün ülkeler bu sözleşmeye henüz katılmış değildir.

Eski Yugoslavya Devleti'nin dağılması sonucu ortaya çıkan savaşlarda kültürel mirasın acımasızca saldırıların hedefi olması kültür mirasın korunması yeni tedbirlerin alınması için arayışlara neden olmuştur.

Bosna Hersek ve son olarak Kosova'daki son çatışmaların kültürel mirasa verdiği zararın bilançosu çok ağır olmuştur.

1998-1999 yılları arasında Kosova'da yürütülen savaş Osmanlı dönemine ait 161 cami, 4 medrese, 3 tekke, 2 mescit, 1 kütüphane ve 1 hamamın bombalanmasına, yıkılıp yakılmasına da sebep olmuştur. Savaş sonrası dönemde ise 17 Mart 2004 tarihinde, Kosova genelinde yaşanan sosyal düzensizlik devresinde Ortodoks/Sırp tarihî miras alanlarına (*eski Bogorodica Ljeviška Kilisesi, Aziz Corce Runyevaç Kilisesi, Aziz Nikola Şapeli, Aziz Arhangel Manastırı vb.*) saldırılarda bulunulmuş ve birçoğunda hasar olmuştur. Genelde ateşe verme şeklinde gerçekleşen bu tahribatlar, sonraki süreçte uluslararası topluluğun da Kosova yerel idaresine yaptığı baskıların etkisiyle, onarımlarla giderilmiştir. Kiliselerin yakılması Belgrad ve Niş kentlerinde kalan son camilerin yakılmasını kışkırtmıştır.

1. Kosova'da kültürel mirasın korunmasına ilişkin çalışmalar

Kosova, 17 Şubat 2008 yılında bağımsızlığını ilan etmesine rağmen henüz Dünya Kültür ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi taraftarı olan bir ülke değildir. Buna rağmen bu Sözleşme ile tarafların üstlendikleri kültürel mirası koruma görevini kabul ederek Anayasa ve yasa ile düzenlemiştir.

15 Haziran 2008 günü yürürlüğe giren Kosova Cumhuriyeti Anayasası, Kosova Cumhuriyeti vatandaşlarının devleti olduğunu, vatandaşlarının ve kendi sınırları içerisinde bulunan tüm bireylerin hak ve özgürlüklerine saygı gösterme esasına göre otoritesini uyguladığını, kendi kültürel ve dini mirasının korunmasını ve güvenliğini sağladığını, tüm toplulukların dini ve kültürel mirasının, Kosova mirasının yapısal kısmı olarak korunmasını teşvik edeceğini, toplulukların kültürel ve dini açıdan önemli olan yapı ve anıtların bütünlüğünü etkin bir şekilde korunmasını sağlamak için, ayrı bir görevi olacağını düzenlemektedir. Kültürel mirası Koruma Yasası, Anayasa ilkelerine sadık kalarak detaylı bir biçimde Kültürel mirası koruması için somut yöntemler, görevler ve yetkileri de düzenlemektedir. Ayrıca Kosova çapında Kültür Mirası koruma müdürlüklerinin, kurum ve kuruluşların oluşmasını ve bunların örgütlenme şeklini düzenlemektedir.

Kosova'da çok sayıda Osmanlı dönemi kültürel mirasının korunduğu bir yer olarak yabancı sanat tarihçilerinin ve gezginlerin ilgisini çekmiş, gezi yazıların, inceleme, araştırma ve bilimsel çalışmaların konusu olmuştur. 1974 yılında Kosova'da inceleme yapan (Ayverdi 1981) ve ekibi bu eserlerin dökümünü oluşturmuş ve tespit ettiği kültürel miras hakkında geniş bilgi

vermiştir. (İbrahimgil ve Konuk 2006) bu eserlerin dökümünü genişletmiş ve “Kosova’da Osmanlı Mimari Eserleri” adı altında 2 ciltlik bir eser meydana getirmişlerdir. Kosovalı muhaliflerin de konu üzerinde çalışmaları, kitapları, bildirileri bulunmaktadır.

2008 Kosova Anayasası’na halen uygulanmayan ve yürürlükte olan 2006 yılında çıkarılmış Kültürel Miras Yasası yüz yıllardan beri oluşturulan kültürel miras değerlerinin uluslar arası sözleşme ve beyannamelere uygun şekilde geçirilmesini, belgelenmesini, sınıflandırılmasını, korumasını, bakımını, onarılmasını kullanılmasını ve tanıtımını düzenlemektedir. Bu düzenlemeleri hayata geçirecek olan 7 üyeli Kosova Kültür Mirası Konseyi Kosova Meclisince seçilir. Konsey ülkenin etnik yapısını temsil edecek kişilerden oluşur. Görevi Kültür Mirasını koruma olan Konseyin müfettişleri bulunur.

Kosova tarihini yazan İngiliz Noel Malcom’un: “*Yakın zamana kadar bütün sokakların Arnavutça ve Sırpçanın yanında Türkçe adlar da taşıdığı Prizren, dünyada kalmış en büyük Osmanlı yerleşimlerinden biri olarak görünmüştür hep bana*” diye tasvir ettiği Prizren’deki kültürel mirasın korunmasına özel bir önem verilmektedir. Bu kentteki kültür mirası koruma maksadıyla Kosova Meclisi Prizren’in Tarihi Merkezi Yasası’nı onaylamıştır. Ayrıca Kültürel Mirası Koruma Kurumu tam kadro ile ve geniş yetkilere sahip olarak faaliyet göstermektedir. Bu yasa ile ayrıca ismen, tarihi ve kadastro bilgileri belirtilerek özel koruma altına 11 cami, 5 tekke, 2 Sırp Ortodoks kilisesi, 1 katedral, 5 Katolik kilisesi, 13 değirmen, 10 kamu binası, 55 ev, kitabeli 6 mezar taşı, 2 Hamam, 4 okul ve 4 mimari eserinin alındığını bu yapıların bulunduğu bölgede Kültürel Miras Komitesi’nden izin almadan hiçbir inşaatın yapılamayacağı ve hiçbir faaliyetin düzenlenemeyeceği düzenlenmiştir. Yasa, 7 kişilik Kültürel Miras Komitesi’nin birer üyenin İslam Birliği, Sırp Ortodoks Kilisesi, Katolik Kilisesi ve diğer üyelerin Kültürel Mirası Koruma Kurumu ve Belediyenin göndereceği üyelerden oluşmasını öngörüyor. Bu kanunun benzeri Ravuç belediyesinin Büyük Hoça köyünün kültür mirasını korumak için de çıkarılmıştır.

Kosova’nın sayıca en çok Osmanlı dönemi kültürel mirasına sahip olduğunu yapılan envanter göstermektedir. Bunların başında mimari örnekler gelmektedir.

Kültürel mirasın korunması için en mükemmel yasaların çıkarılması, devlet koruması altına alınması, kapısına kültür mirası olduğunu gösteren tabelanın takılması, polis veya bekçi tarafından korunması yeterli değildir.

Kültürel mirasın devlet koruması altına alınması veya birileri tarafından sahiplenilmesi bazen onun tahrip edilmesine yardımcı da olabilmektedir.

Kültürel mirasın korunmasında en büyük etkenin insanların kültür mirasını koruma konusunda bilinçlendirilmesidir.

Vakıflar kültür mirasın korunmasında önemli kuruluşlardır. Bugün kültürel miras olarak ilan edilen eserlerin çoğu vakıf eseridir. Bunlar genellikle hayırseverlerin halka hizmet vermesi ve daha fazla hayırdua kazanmaları için yapılan eserlerdir bunlar. Yaptırdığı camiye girmeyen kişilerin bile hayırdualarını kazanabilmeleri için caminin sokak duvarında çeşme yaptırma-
larının sebebi de budur.

1913 yılında Londra'da ve 14 Mart 1914 tarihinde İstanbul'da Osmanlı ve Sırbistan hükümetleri arasında imzalanan barış antlaşmasıyla tarafların vakıfların işlerini cemaatlerin yönetimine bırakılması büyük önem taşımaktadır.

Prizren'de Maraş semtinde yüzyıllık çınar ve Sadi Tekkesi (Fotograf: A. Suroy)

Barış antlaşmasının imzalanmasından sonra 1. Dünya Savaşı ve hemen sonra 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi bu barış antlaşmasının sadece kâğıt üzerine kalmasına neden olmuştur. Vakıfların dokunulmazlığı kaldırılıp mal ve mülkleri devletleştirilmiş, hayırseverlerin yaptırdıkları tarih, sanat veya bilim açısından evrensel değerdeki mimari eserler ile bunların kitabeleri tahrip edilmiştir.

Bugün, kültürel miras olarak devlet koruması altında bulunan Osmanlı dönemi yapılarının çoğu vakıf eseridir. Ama vakıfların kaldırılmasıyla bu eserler dini yapılar dışında sahihsiz bırakılarak devletleştirilmiş ve başka amaçlar için kullanılmaktadırlar.

Yasalara göre vakıf kurma hakkının bulunmasına rağmen bir zaman var olan vakıfları yeniden kurarak eserlerini sahiplenmek doğru ve hukuki değildir.

Yakında Kosova Meclisi tarafından taşınmaz malların eski sahiplerine iade edilmesi yasının onaylanmasıyla vakıflar ve vakıf eserleri de gündeme gelebilir. Bu eserlerin sadece yüz yıldan çok eski olmasından dolayı kültür mirası olma özelliğine sahiptir.

Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Sözleşmesine göre Türkiye ve Kosova arasında imzalanan kültür anlaşmasına dayanarak bu kültürel mirasın korunması konusunda Kosova'da faaliyet gösteren TİKA ve Yunus Emre Kültür Merkezi'nin norm oluşturmada ilgi göstermeleri gerekir.

Prizren, Ali Bey Taş Köprüsü ve arka planda Sinan Paşa Camii (Fotograf: A. Suroy)

2. Kosova'daki kültürel mirası oluşturan eserlerin bir bölümü

Kosova'da Osmanlı dönemine ait olan ve kültürel miras niteliğini kazanmış eserlerin dışında devlet koruması altına alınması için her geçen gün yeni eserler önerilmektedir. Prizren Tarihi Merkezi Koruma Yasası ile bu kentin sadece merkezinde koruma altında bulunan eserlerin dökümü Osmanlı dönemi kültürel mirasın zenginliğini kanıtlamaktadır:

1. Maksut Paşa Camii (1641) ve çevresi.
2. Sofi Sinan Paşa Camii 1615)
3. Müderris Ali Efendi Camii (1581).
4. Seydi Bey Camii (XVII y.y.)
5. Gazi Mehmed Paşa Camii (1573/74)
6. Emin Paşa Camii (1831)
7. Yakub Evronos Zade (Arasta) Camii minaresi (1526)
8. Hacı Ramadan (Körağa) Camii (XVIII y.y.)

9. Kukli Mehmed bey (Saraçhane) Camii (1534/5)
10. İliyaz Kuka Camii (1543)
11. Suzi Camii (1513)
12. Atik Mahalle Mescidi (XX y.y.)
13. Halveti Tekkesi (1699)
14. Melami Tekkesi (1858)
15. Sadi (Süleyman efendi Acize Baba) Tekkesi ve türbe binası (1743)
16. Gazi Mehmed Paşa türbe binası (1573)
17. Şutman Su Değirmeni (XIX y.y.)
18. Şehzade Su Değirmeni (XIX y.y.)
19. Tabakhane Su Değirmeni (XVII y.y.)
20. Topokli (Altı çeşme) (XIX y.y.)
21. Sinan Paşa Çeşmesi
22. Perolilerin çeşmesi (XIX y.y.)
23. Gazi Mehmet Paşa Camii Çeşmeleri (1573)
24. Taş Çeşme (XIX y.y.)
25. Binbaşı Çeşmesi (XIX y.y.) 1902 de onarıldı
26. Belediye Çeşmesi (XX y.y.)
27. Hacı Ramadan Çeşmesi (XIX y.y.)
28. Şehir merkezindeki Şadırvan
29. Destan Kabaş Efendi Çeşmesi (XX y.y.)
30. Müderris Ali Efendi mezar taşı ve kitabesi (1621)
31. Emin Paşa kabri (1839)
32. İliyaz Kuka Camii haziresindeki kabirler ve kitabeleri (XVI-XIX y.y.)
33. Suzi Camii haziresindeki mezarlar ve kitabeleri (XVI-XX y.y.)
34. Suzia ve Nehari türbesi ve kitabeli baş taşları (XVI y.y.)
35. Gazi Mehmet Paşa Camiinde mezar taşları ve kitabeleri (XVII-XIX y.y.)
36. Gazi Mehmed Paşa Hamamı (1564)
37. Şemsidin Bey Hamamı (Arheoloji müzesi) (1498)
38. Gazi Mehmet Paşa Medresesi (Prizren ittifakı müzesi), (1573-1580)
39. Taş Köprü (Ali Bey köprüsü), (XVI y.y.) 1982 aslına göre yapıldı
40. Prizren Kalesi (IV-V y.y.) XV. y.y. onarıldı ve genişletildi
41. Tabakhane-deri işletme atölyesi, (XVI-XX y.y.)
42. Belediye binası (XIX y.y.)
43. Koçbaşılar konağı (XIX y.y.)
45. Miyaçlır'ın evi (XIX y.y.)
46. Grajdolar'ın evi (XIX y.y.)
47. Ömer Prizrenlinin evi (XIX y.y.)
48. Ziya Beylerin evi (Burgive), (XIX y.y.)
49. Şpeytilerin evi (XIX y.y.)

50. Destan Kabaş'ın evi (1903-1905)
51. Musa Şehzade'nin evi (XVIII y.y.)
52. Mehmed Ali Ceyşülmedine evi (XIX y.y.)
53. Adem Ağa Con'un evi, (XIX y.y.)
54. Araplar aile evi (XIX y.y.)
55. Mullafazlıular evi Hamı (XVIII y.y.)
56. Paçarizilerin evi (XIX y.y.)
57. Perolıların evi (XIX y.y.)
58. Sava Toska evi (XIX y.y.)
59. Müftilerin evi (1860)
60. Sevime Dorambari evi ve selamlık (XIX y.y.)
60. Süleyman Dapko evi (XIX y.y.)
61. Vehbi Hacı Selamlığı (XIX y.y.)
62. Ramız Paşa evi (XIX y.y.)
63. Şani Efendi evi (XIX y.y.)
64. Halveti Tekke harem binası (XVIII y.y.)
65. Gani Dukacini evi ve selamlık(XIX y.y.)
66. Mashkullilerin evi (XIX y.y.)
77. Fikret Mustafa evi (XIX y.y.)
88. Ömer Çüse evi, (1850)
69. Bedridin Celina evi (XIX y.y.)
70. Lokviçaların evi (XIX y.y.)
71. İzzet Baymak evi (XIX y.y.)
72. Tom Kaşnyeti evi (XIX y.y.)
73. Lazer Lumezit evi (1840)
74. Zef Dietarit evi (XIX y.y.)
75. Tuş Krasniçi evi (XIX y.y.)
76. Şuaip Sipahi evi (1870, 2012 2de onarıldı)
77. Hilmi Hisari evi (XIX y.y.)
78. Şemsedin Kiraytani evi (XIX y.y.)
79. Tüfekçiler binası (XIX y.y.)
80. Tun Karadagu evi (XIX y.y.)
81. Hamze Futko evi (XIX y.y.)
82. Durmiş Şero evi (XIX y.y.)
82. Hasan Ceylani evi (XIX y.y.)
83. Bayram Sokoli evi ve selamlık (XIX y.y.)
84. Bardhoların selamlığı XIX y.y. Ul .Rrasat e Kosharës
85. Kaçamakların evi (XIX y.y.)
86. Aranlıuların evi (XIX y.y.)
87. Suzi kütüphanesi (1512).

Bunların dışında kentin eski bölgesindeki Maraş, Varoş, Pantelia ve Potokmahale semtleri ve burada bulunan tüm mimari yapılar ve somut olmayan kültür miras devletin koruması altına alınmıştır. Ancak devlet koruma altına alınması gereken bütün kültürel miras dökümü henüz tamamlanmamıştır. Bu konuda çalışmalar devam etmektedir.

SONUÇ

Kosova Anayasası ayrıca topluluk mensuplarının bireysel veya topluluk olarak kültürlerini beyan etme, geliştirme ve kimliklerinin özneliklerini yani din, dil, gelenek ve kültürlerini koruma, kültür, sanat, ilim ve eğitim dernekleri kurma haklarını teminat altına almıştır. Ayrıca Dillerin Kullanımı Yasası, Kültürel Mirası Koruma Yasası gibi benzer yasaların Kosova Meclisinde onaylanması, değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması için Meclis üyeleri ve oylamaya katılanların çoğunluğunun oyu ve çoğunluk olmayan topluluklara ayrılmış ve güvenceye bağlanmış sandalyelere sahip mevcut oy kullanabilen Meclis üyelerinin çoğunluğunun oyu gerekmektedir.

Prizren, 2013 (Fotograf: A.Suroy)

Kültürel miras milli ve dini kimlikten çok ülke değeri olarak değerlendirip ulusal ve uluslar arası koruma altına alınmalıdır.

1999 savaşında hasar görmüş kültürel eserlerin onarılması için devreye giren uluslararası camia birçok Osmanlı dönemi eserini de onardır. Örneğin 1495 yılında Yakova'da inşaat edilmiş Hadım Süleyman Paşa Camii ve İpekteki XVI. yy. ait Bayraklı Camii İtalya hükümeti tarafından onarılmıştır. Camilerin süslemeleri ise İtalya'nın gözde ressamı tarafından onarılmıştır.

Kosova'nın başkenti Priştine'de Başbakanlık binası karşısındaki İbrahim Rugova Meydanı'nın inşasına yönelik kazı çalışmalarında 15'inci yüzyılda inşa edilen Lokaç Camii'nin kalıntıları UNESCO ve Kosova Tarihi Anıtlar Koruma Enstitüsü tarafından incelendikten sonra camie ait olan çeşme onarılarak koruma altına alınmıştır.

UNESCO Kosova'daki kültürel mirasa sahip çıkarken Prizren'de Osmanlı dönemi kültürel mirasa da sahip çıkmaktadır. 1564 yılında inşa

edilmiş Gazi Mehmet Paşa Hamamı UNESCO tarafından desteklenerek onarılmaktadır. 1615 yılında inşaatı tamamlanmış olan Sinan Paşa Camii, geçen dönemde TİKA tarafından ve 1573 yılında Gazi Mehmet Paşa tarafından yaptırılmış ve elyazmaları kitaplığı olarak kullanılan türbe binası da ABD Kültür Değerlerini Koruma Fonunun destekleriyle onarılmıştır. Prizren Tarihi Anıtları Koruma Kurumu denetimi altında yapılan onarımlar kültürel mirasın özgünlüğünü korurken, bu kurumun denetimi dışında yapılan onarım çalışmalarlarıyla kültürel mirasın korunmasına gereken özen gösterilmemektedir.

Kosova'da Türk ve Osmanlı dönemi kültürel mirasın korunmasında başarılı olabilmek için uzman kadronun yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Bunun eğitimini veren eğitim kuruluşların Kosovalı öğrenciler için kontenjan ayırmasıyla uzman kadro boşluğu zamanla giderilmiş olacaktır.

Kaynaklar

- Altıparmak, Mr. Hamit (2001). *Kosova-Prizren'de Osmanlı Eserleri*, Prizren: Bay Yayınları.
- Özgerin, Kemal ve Hasan Kaleşi, İsmail Eren (1968). "Prizren Kitabeleri", Vakıflar Dergisi 7, s.75-96.
- Shukriu, Muhamed (2001). *Prizreni i Lashte Prizren*, Prizren: Özel Yayım.
- Haskuka, Esat (1985). *Historijsko-Geografska Analiza Urbanih Funkcija Prizrena*, Djakovica, Univerzitet Kosova: Visa Pedagoska Skola.
- Nikolic, S. Serafim (1998). *Prizren Od Srednjeg Veka Do Savremenog Doba*, Urbanisticko-ArHITEKTONSKI Razvoj, Prizren: Özel yayım.
- Recepoğlu, Suroy Altay (2009). *Prizren'de Türk Dönemi Kültür Mirası*, Prizren: Kosovahaber Yayınları.

Kosova'daki Osmanlı eserlerine UNESCO sahip çıkıyor

İstanbul, 6 Eylül 2013, Zaman

Kosova'da Osmanlı döneminden kalma tarihi eserlere UNESCO sahip çıkmaya devam ediyor.

Prizren'in incilerinden olan Osmanlı döneminde kalma tarihi Gazi Mehmet Paşa Hamamı'nın onarım çalışmaları başladı. UNESCO tarafından koruma altına alınan ve onarılan tarihi Osmanlı eseri hamamın önümüzdeki yıl tamamlanması bekleniyor. Osmanlı döneminden kalma tarihi Gazi Mehmet Paşa Hamamı'nın onarım çalışmaları başladı. En son 1970'li yıllarda onarılan tarihi Hamamın çatı ve iç kısmı UNESCO'nun desteğiyle onarılıyor. Prizren'in önemli

eserlerinden olan Gazi Mehmet Paşa Hamamı'nın onarım çalışmalarının 2 yıl sürmesi bekleniyor. Son yıllarda iyice yıpranan Hamamın onarım çalışmaları sonrası iki bölüm halinde müze ve restoran olarak kullanılacağı açıklandı.

Eski Yugoslavya döneminde bilinçsiz bir şekilde onarıldığını söyleyen Kültür Anıtlar Koruma Mimarı Fikret Tikveş, hamamın kubbe kısmına dökülen çimentoların titizlikle kırılarak eski haline dönüştürüleceğini söyledi.

2 bölümden oluşan onarım çalışmasının ilk bölümü 2014 yılının Mayıs ayına kadar tamamlanması bekleniyor. Tarihi hamamın kubbe kısımlarına kurşunların dökümü ardından ilk bölüm tamamlanmış olacak. Hamamın iç kısım çalışmaları ise önümüzdeki yılın Mayıs ayından sonra başlayacağı belirtildi. İki yıl önce Türk İşbirliği ve Kalınma İdaresi Başkanlığı - TİKA tarafından onarılan tarihi Sinan Paşa Camii, aradan iki yıl gibi kısa bir süre geçmesine rağmen camide tekrar eski çürükler oluşmaya başladı. 1 yılda tamamlanması gereken Sinan Paşa Camii 5 yılda tamamlanmıştı. Bu da Prizren halkı tarafından büyük tepki toplamıştı. (DHA)

Kosova'da Gazi Paşa kütüphanesi yenilenerek açıldı

Prishtine, 05 Mayıs 2007, Yeni Şafak

Kosova'da Osmanlı sembollerinden biri olan Gazi Mehmet Paşa kütüphanesi restorasyon çalışmalarının ardından yeniden açıldı.

Osmanlı dönemi izlerinin en belirgin olduğu Kosova'nın Prizren kentindeki Gazi Mehmet Paşa Camisi'ne bağlı kütüphanenin iç ve dış restorasyonu eski kitapların korunmasını amaçlayan proje tamamlandı. Proje çerçevesinde kütüphanenin iç ve dış yapı öğeleri restore edildi. Ayrıca kütüphanede bulunan binlerce el yazması Kuranı Kerim ve kitap koruma altına alındı.

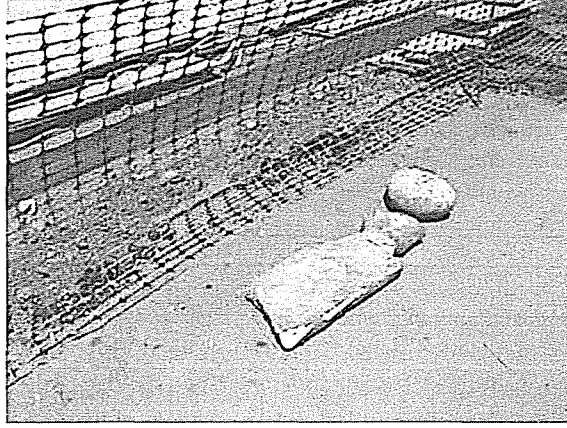
Minare Tahriki

ABD Kültür Değerlerini Koruma Fonunun da maddi destek sağladığı projenin tamamlanma töreninde Prizren Müftüsü Ali Vezay Efendi, Amerikalı yetkililere Kuranıkerim armağan etti. Bu arada İsviçre'de, halk partili bir milletvekili, Cenevre ve Zürih kentlerinde bulunan 2 caminin minarelerine karşı savaş açtı. Aşırı sağcı Ulrich Schuler minarelerin dinle ilişkisi olmadığını savundu. Kuran'da ve diğer dini kitaplarda minarelerin yer olmadığını belirten Schuler'e göre, minareler dini-politik bir fetih sembolü olarak devlet düzenine karşı bir anlayışı simgeliyor. Schuler'in partisi de Bern'de yapılması planlanan Avrupa'nın en büyük İslam merkezine karşı girişim yürütüyor

Kosova'da Tarihi Lokaç Camii İncelemede

30 Nisan 2012, Haberler.com

6 asırlık Osmanlı camiiinin kalıntılarını, UNESCO ve Kosova Tarihi Anıtlar Koruma Enstitüsü inceliyor.

15'nci yüzyılda Osmanlı'nın inşa ettiği caminin kalıntılarını UNESCO ve Kosova Tarihi Anıtlar Koruma Enstitüsü inceliyor.

Kosova'nın başkenti Priştine'deki Başbakanlık binası karşısındaki İbrahim Rugova Meydanı'nın inşasına yönelik kazı çalışmalarında 15'inci yüzyılda inşa edilen ve işgalci güçler tarafından 1953 yılında yıkılan ve yerine otel yapılan eski Lokaç Camii'nin kalıntıları UNESCO ve Kosova Tarihi Anıtlar Koruma Enstitüsü tarafından incelemeye alındı.

Dozerlerin kazı çalışmaları sonucu bir ucu görünen tarihi taşlara rastlanması ve ardından kazıların derinleştirilmesinin ardından arkeologlar, Osmanlı'dan kalan eski Lokaç Çeşmesi ve caminin minaresinden parçaları buldu. Çeşmenin, 1953 yılında Lokaç Camii yıkılırken, toprakla örtüldüğü ortaya çıktı. Çalışmalarını sürdüren arkeologlar, çeşmenin inşa tarihini tespit etmeye çalışıyor.

Çeşmenin 15 ile 20'nci yüzyıl arasında kullanılan malzemeler ile inşa edildiğini belirten uzmanlar, caminin minaresi olduğunu düşündükleri kalıntıların da camiden 20 metre uzakta bulunduğunu belirtti.

Arkeologların ortaya çıkardığı çeşmenin mermer kısımlarında yazılan Osmanlıca metin, uzmanlarca incelenecek.

Tarihi alanı inceleyen UNESCO görevlileri Camii'nin yıkılmak istemesinin çok düşündürücü olduğunu, bunun ardında işgalcilerin Osmanlı izlerini silmeyi gaye edinmelerinin yattığını söyledi.